

Sikatilayrityksen toimintaympäristö ja menestystekijät

Opinnäytetyön tulokset – Mikko Pihlajamäki

Tausta

- Suomen sikatilayritykset ovat toimineet haasteellisessa toimintaympäristössä jo pitkään.
  - Epävakaat tuotantopanosmarkkinat
  - Euroopan vahvasti kilpaillut markkinat – ylitarjonta sianlihasta
  - Kulutus laskeva – tuotannon vähenemiselle tarvetta
- Suomi on Euroopan pohjoisin maatalousmaa, mikä tuo omat haasteensa sikatilayrittämiseen.
- Maatalouspolitiikan ohjaustoimet vaikuttavat sikatilayrityksen toimintaan.
  - Vaikutus yrityskohtaiseen tuloon, vaikka sianlihantuotanto onkin keskimääräistä vähemmän tukiriippuvaista.
  - Uudistustoimet ohjaavat vastaamaan markkinoiden kysyntään.
- Tekninen kehitys lisää työvoiman korvaamista pääomalla.
  - Johtaminen ja työvoiman osaaminen korostuu

Tavoitteet

- Selvittää toimintaympäristön tulevaisuudennäkymät.
- Resurssit ja toimet, joiden avulla voidaan menestyä tulevaisuuden toimintaympäristössä.
  - Yhdistävät tekijät menestyvien välillä
- Koostaa luotettava tutkimus jota voidaan käyttää apuna sikatilayrityksen päätöksenteossa.

Tutkimuskysymykset:

- Millainen on sikatilayrityksen toimintaympäristö nyt ja tulevaisuudessa?
- Minkälaisia toimia ja resursseja sikatilayritykseltä vaaditaan menestymiseen tulevaisuuden toimintaympäristössä?

Toteutus

- Laadullinen tutkimus
- Aineisto hankittiin haastattelemalla sikatilayrittäjiä ja tärkeimpien sidosryhmien eli lihatalojen ja pankkien edustajia.
  - Haastateltavia yhteensä 13
  - Haastattelut anonyymejä
- Kysymykset ennalta määrätty ja vastaukset vapaamuotoisia.
  - Kysymykset muokattiin kullekin haastateltavalle ryhmälle sopiviksi
  - Haastattelut toteutettiin kevään 2023 aikana
- Haastattelut nauhoitettiin, litteroitiin ja analysoitiin teorialähtöisesti.
- Tulokset esitetään Olsonin (2011, s. 10) toimintaympäristömallilla.

Sikatilayrityksen toimintaympäristö

- **Markkinat**
  - Kysyntä – tarjonta – hinnat
- **Instituutiot**
  - Lainsäädäntö
  - Pankit
- **Teknologia**
  - Prosessit
- **Resurssit**
  - Määrittävät yrityksen
  - Pääoma, osaaminen ym.

Tulokset – Markkinat

- Sianlihan kulutuksen odotettiin Suomessa laskevan.
  - Tuotanto laskussa
  - Euroopan tasolla kysynnän ei odotettu laskevan niin voimakkaasti kuin Suomessa.
  - Laskeva kulutus maalaa uhkakuvia teollisuuden nouseviin yksikkökustannuksiin.
- Suomen markkinoiden etuna vähäisempi hintavaihtelu muuhun Eurooppaan verrattuna.
  - Kaupan pitkät sopimukset
- Tuottajahinnalle positiiviset odotukset
  - Kysyntä–tarjontatilanteesta huolehdittava
  - Odotettavissa voimakkaampaa sesonkiluontoista vaihtelua
- Asenneilmapiirin muutokset
  - Vastuullisuuden merkitys korostuu
  - Mahdollisuus vientimarkkinoilla

Pitkässä juoksussa, katsotaan vuosikymmeniä eteenpäin, niin todennäköisesti kotimainen kysyntä on laskeva sianlihalla. Mutta sitten heti kun hypätään jo pelkästään Eurooppa tasolle niin ne ennusteet ei ole lähelläkään niin voimakkaasti laskevia kuin Suomessa.
(Lihatalo)

Kun kolme lihataloa yhdessä tuottajien kanssa huolehtii, että kulutus ja tarjonta suomalaiselle sialle on suurin piirtein tasapainossa, niin se on kaiken kivijalka ja oikeastaan voisi sanoa myös sen, että se on kannattavuuden kivijalka.
(Lihatalo)

Mitä kuluttajat nyt sitten ikinä haluavatkaan niin niitä asioita pitää ruveta kuuntelemaan, että ollaan ajoissa markkinoilla sellaisten tuotteiden kanssa. (Yrittäjä)

Tulokset – Institutionaaliset tekijät

- Kilpailijamaita tiukempi lainsäädäntö nähtiin kilpailuhaittana.
  - Hännällinen sika, salmonellavapaus – lisäkustannukset – riskit
  - Tulevaisuudessa kastraatiokielto
- Tukipolitiikka epätasa-arvoinen
  - Naudan pohjoinen tuki – haasteita esim. pellon hankintaan
  - Tuotannosta irrotettu tuki – epätasa-arvo sikatilojen välillä
- Rahoituskorot totuttua korkeammat – myös tulevaisuudessa
  - Rahoitettavien yritysten oltavia hyvässä kunnossa.
- Sikatilojen asema rahoitusmarkkinoilla tasavertainen.
  - Riskienhallinta – salmonella – nykyinen vakuutusilanne

Salmonellavapaus vaaditaan omasta tuotannosta, mutta eihän se vaadi sitten sitä tuontilihalta. Ne ovat ihan eri systeemissä, joka on kyllä aika erikoista. (Rahoittaja)

Se on tietysti aika epäoikeudenmukainen yksimahaisia kohtaan, se on mun mielestä fakta. (Yrittäjä)

Tämä sääntely mikä vaikuttaa pankkisektorilla tarkoittaa sitten sitä, että niiden tilojen pitää olla ylipäättänsä ja yritysten niinku äärettömän hyvässä kunnossa, jos lähdetään investoimaan jotain. (Rahoittaja)

Tulokset – Teknologia

- Prosessien tehokkuuden tärkeys korostunut korkeiden tuotantopanoshintojen myötä etenkin ruokinnan osalta.
  - Mittaaminen – prosessien kehittäminen
- Toimintaympäristö luo investointitarvetta etenkin porsastuotantoon.
  - Vapaaporsitus ja tiineytys
- Vapaaporsitukseen oltiin tyytyväisiä.
- Matala kannattavuus – investointivelka
  - Peruskorjaukset
- Rakennekehitys ei tarpeen
  - Investoinnit olosuhteisiin, ruokintalaitteisiin, bioturvaan, eläintenhyvinvointiin

Tietysti erittäin tärkeää on, että tuntee omat avainlukunsa ja myös seuraa niitä. Jos ei mitata mitään niin on myös vaikea nähdä mihin suuntaan mennään ja miten prosessi kehittyy.
(Lihatalo)

Tietysti jos nyt miettii pelkästään emakkotiloja, niin kyllähän vapaaporsitus on se juttu mihin pitää mennä. Tietysti se, että pystyykö sinne investoida tässä hetkessä, niin se on oma juttu.
(Rahoittaja)

Vaikka ei tulisi penniäkään vapaaporsitustukea, niin mä tekisin vapaaporsittamon kyllä ehdottomasti. Se on eläimelle huomattavasti parempi ja eläin tuottaa enemmän, kun se saa olla olosuhteissa, joissa se tykkää olla.
(Yrittäjä)

Tulokset – Resurssit

- **Kannattavuuspohja ok – maksuvalmius haastaa**
  - Maksuvalmiuspuskurit ja maksuvalmiuden kehittäminen erittäin tärkeässä roolissa – budjetointi – kassan kerryttäminen kun hintasuhteet hyvät
- **Maksuvalmius kannattavan yritystoiminnan perusta**
  - Hankinnat kyetään tekemään oikea-aikaisesti
  - Kilpailukykyinen sikatilayritys vaatii usein rahoittajan apua
- **Sikatilayrittäjän on oltava yritysjohtaja**
  - Strategia – varautuminen markkinoiden muutoksiin – riskienhallinta
  - Resurssit ydinliiketoimintaan
- **Tiedonjano, verkostoituminen ja yhteistyökyky**

Maksuvalmiuden kehittäminen on pitkän tähtäimen suunnitelmaa ja se vaatii oikeasti sellaista punaista lankaa, että kuinka tätä parannetaan. Kannattavuustaso voi olla hyvä, mutta kassan kehittäminen vaatii pitkää suunnitelmaa, että se ei ole helppoa investoineella tilalla. (Rahoittaja)

Noi parhaat menestyjät tässä niinku omassa asiakaskunnassa on vähän semmoisia, että niillä on aina se maatilan kokonaistilanne hyvin kirkkaasti hallussa. Ne tietävät missä ne menee, ne pystyy kertomaan miltä näyttää, mitä tehdään seuraavaksi. (Lihatalo)

Sitten se, että mihinkä tässä toiminnassa keskitytään, että mä en omista kaivinkonetta esimerkiksi. (Yrittäjä)

Tulokset – Resurssit

- Työvoima valtaosin ulkomailta – suomalaiset eivät halua töihin
  - Alan haluttavuuden eteen tehtävä töitä
  - Henkilöstöjohtamisen kannalta yksinkertaistaminen tärkeää
- Tuotantorakennukset tehokkaassa käytössä – konepääomaa liikaa
- Pellon avulla saadaan turvaa ja taataan laadukas vilja – hankinta haastavaa
  - Hankinta oltava järkevää – kalliit peltokaupat voivat vaikuttaa jopa sukupolven ajan
  - Omavaraisuuden tavoittelu lähes mahdotonta – suurilla pinta-aloilla tehokkuus kärsii
- Lannan levitysalan hankinta helppoa yhteistyön avulla

Tässä täytyy kaikkien nyt olla talkoissa mukana tätä mielikuvaa parantamassa tästä alasta ja just ottaa harjoittelijoita ja muuta, että ne näkee oikeasti, että tässä on mahdollisuus. (Yrittäjä)

Jos nämä ei ole tehokkaassa käytössä ne tilalla olevat resurssit, niin silloin se on huono tilanne. (Rahoittaja)

Pelto tasaa sitten tällaisia markkinoiden vaihteluita, kun on sitä omaa tuotantoa. Ja saa laadukasta viljaa, se on yksi syy meillä ollut siihen pinta alan kasvattamiseen. Vaikka nyt hommia kyllä riittäisi ilman peltoakin. (Yrittäjä)

Pellon hankinnan osalta on vielä sitäkin ajatusta, että hinnalla millä hyvänsä ja vuokrataan hinnalla millä hyvänsä. Niin kyllä se huonosta johtamisesta kertoo. (Rahoittaja)

Johtopäätökset

- Euroopan vähentyneen sikamäärän ansiosta ylitarjonta on saatu kuriin ja hinta on tällä hetkellä koko Euroopassa hyvällä tasolla.
  - Mikäli markkinat kyetään pitämään tasapainossa ja teollisuuden yksikkökustannukset pysyvät maltillisena, on sianlihan hinnalle odotettavissa kohtalaista tasoa ja jäljelle jääville sikatilayrittäjille sen myötä hyvää kannattavuutta.
- Kuluttajat tulevat asettamaan korkeampia vaatimuksia suomalaiselle sianlihantuotannolle.
  - Eläinten hyvinvointi- ja ympäristöasiat tulevat korostumaan ja näkymään sikatilayrityksissä jo lähivuosina.
- Suomen sianlihantuotannon erityisen korkeat laatu- ja vastuullisuustekijät nähdään mahdollisuutena tulevaisuuden vientimarkkinoilla.

” Me osoitetaan, että suomalainen sika on erittäin vastuullisesti tuotettua ja me otamme siitä tuolta maailmalta hyödyt kotiin.”

Johtopäätökset

- Menestyvä sikatilayrittäjä on motivoitunut, positiivisesti alaan suhtautuva yritysjohtaja.
  - Sikatilayritystä johdetaan kokonaisvaltaisesti, strategisesti, ydinliiketoimintaan keskittyen.
- Yhteistyöverkostojen luominen ja tiivis yhteistyö tärkeimpien sidosryhmien kanssa on tärkeää haastavassa toimintaympäristössä toimiessa.
- Järkevällä pellon hankinnalla kyetään varautumaan hintariskeihin ja turvaamaan laadukkaan viljan saanti.
  - Peltopinta-alan lisääminen on haastavaa ja rehuviljan hinnan ollessa alhainen usein kannattamatonta.
- Alan haluttavuuden parannettava työvoiman saatavuuden turvaamiseksi.
- Toimintaympäristön tuoma paine luo investointitarvetta erityisesti emakkotiloille.

*"Se on kova yrittäjä,
joka on menestyvä
sikatilayrittäjä."*

Pohdinta

- Haastateltavien valinta onnistui hyvin ja tutkimuskysymyksiin saatiin laajasti näkemystä.
- Teoriaosuudessa ilmi tullut tieto tuki asiantuntijoiden näkemyksiä.
- Ajankohta hyvä – kustannuskriisi – tukikausi
- Laajuus aiheutti haasteita
- Ulkoinen toimintaympäristö on kaikille sikatilayrityksille hyvin samankaltainen. Päätöksenteko ja analysointi on tehtävä aina yrityskohtaisesti.
  - Tutkimustulokset yleisellä tasolla luotettavia.
- Jatkotutkimusta aiheesta voisi tehdä rajatummalla aiheella, jotta saataisiin vieläkin tarkempia tuloksia.

Lähteet

- Olson, K. (2011). *Economics of Farm Management in a Global Setting*. John Wiley & Sons.